KUJDES! MOS DËMTO BARKODIN

BARKODI

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

MINISTRIA E ARSIMIT
SPORTIT DHE RINISË

QENDRA E SHËRBIMEVE ARSIMORE

PROVIM I MATURËS SHTETËRORE 2019

ME ZGJEDHJE

Lënda: Historia **Model Testi**

Udhëzime për nxënësin

Testi përmban gjithsej **60 pikë.**
Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.
Testi ka **20 pyetje** me **zgjedhje (alternativa)** dhe pyetjet e tjera janë me **zhvillim**.
Pikët për secilën pyetje janë dhënë përbri saj.

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa								
Pikët								
Kërkesa								
Pikët								
Kërkesa								
Pikët								

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1............................... Anëtar/e

2. .... Anëtar/e

1. Hieroglifët janë: **1 pikë**

A) Shkrimi me simbole që përdorej në Egjiptin e Lashtë
B) Shkrime që përdornin njerëzit në rërë në Mesopotami
C) Simbole që përdornin grekët në astronomi
D) Shenja që kanë lënë bimët nëpër shkëmbinj

2. Lufta midis Spartës dhe Athinës njihet në histori me emrin: **1 pikë**

A) Lufta Perse
B) Lufta e Peloponezit
C) Lufta e Mikenës
D) Lufta e Athinës

3. Athina ishte djepi i lindjes së demokracisë në antikitet. Përfaqësuesi kryesor i demokracisë në Athinë ishte Perikliu. Gjithsesi, demokracia në Athinë ekzistonte para qeverisjes së Perikliut dhe gjatë qeverisjes së tij.

a) Nxirrni të paktën tre ndryshime midis demokracisë që ekzistonte në Athinë, para qeverisjes së Perikliut dhe gjatë qeverisjes së tij. **3 pikë**

____

____

____

____

b) Pavarësisht arritjeve të Perikliut lidhur me demokracinë, ajo prapë ishte e kufizuar. Jepni një argument për të treguar që demokracia athinase gjatë qeverisjes së Perikliut ishte e kufizuar. **1 pikë**

____

____

____

4. Territori i mbretërisë së tij përfshinte Ultësirën bregdetare, qytetet e Durrësit dhe të Apollonisë. Zhvilloi ekonomikisht vendin, veçanërisht qytetet, si dhe në aleancë me Epirin zmbrapsi maqedonasit: **1 pikë**

A) Bardhyli
B) Agroni
C) Genti
D) Glauku

5. Qëllimi kryesor i kësaj harte është të ilustrojë vendndodhjen e: **1 pikë**

A) Rrugëve tregtare detare
B) Rrugëve tregtare lumore
C) Besimeve të hershme fetare
D) Qytetërimeve në luginat e lumenjve

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

6. Me nënshkrimin e Traktatit të Verdunit (viti 843) lindën këto shtete: **1 pikë**

A) Francë, Britani e Madhe dhe Gjermania
B) Franca, Italia dhe Gjermania
C) Italia, Spanja dhe Franca
D) Italia, Holanda dhe Franca

7. Efekti kryesor i "Magna Kartës" dhe "Ligjit të të drejtave" në Britaninë e Madhe ishte: **1 pikë**

A) Interesimi për kulturën e vjetër greke dhe romake
B) Kryengritja e Irlandës ndaj monarkisë
C) Kufizimi i fuqisë së mbretit
D) Heqja e parlamentit

8. Uniteti fetar në Evropë u dobësua gjatë periudhës së: **1 pikë**

A) kryqëzatave
B) reformacionit
C) zbulimeve të mëdha gjeografike
D) shkatërrimit të perandorisë Inkase

9. Kryeqendra e principatës së Arbrit ishte: **1 pikë**

A) Durrësi
B) Lezha
C) Kruja
D) Dibra

10. Shteti i Skënderbeut ishte i organizuar në formën e: **1 pikë**

A) Republikës parlamentare
B) Republikës feudale
C) Monarkisë parlamentare
D) Monarkisë feudale

11. Harta e mëposhtme tregon një nga rrugët e zbulimeve të mëdha gjeografike. Rrugën e pasqyruar në hartë e ndoqi: **1 pikë**

A) Bartolomeo Dias
B) Amerigo Vespuçi
C) Kristofor Kolombi
D) Fernando Magelani

12. Reformacioni i kishës katolike shënon një kthesë të rëndësishme në historinë evropiane. Zbatimi në praktikë i tezave të Luterit pati rrjedhoja të rëndësishme si në oragnizmin e kishës dhe riteve të saj, edhe në atë politik në disa vende të Evropës.
Jepni dy detyrat që shtroi Luteri për përhapjen e tezave te tij. **2 pikë**

a) ____

____

b) ____

____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

13. Një nga vendimet e Kongresit të Vjenës ishte: **1 pikë**

A) Vendosja e parimit të legjitimitetit
B) Krijimi i kufijve të rinj në Afrikë
C) Dhënies fund të abuzimeve nga kisha katolike
D) Mbrojtja e Evropës nga pushtimi Otoman

14. Sipas Traktatit të Shën Stefanit, territoret e Shqipërisë do të ndaheshin midis: **1 pikë**

A) Bullgarisë, Serbisë, Malit të Zi dhe Turqisë
B) Bullgarisë, Greqisë, Turqisë dhe Malit të Zi
C) Greqisë, Malit të Zi, Bullgarisë dhe Maqedonisë
D) Greqisë, Turqisë, Malit të Zi dhe Serbisë

15. Rilindja Kombëtare Shqiptare ishte përcaktuese për formimin e ndërgjegjes kombëtare dhe ecurinë e lëvizjes patriotike deri në krijimin e shtetit të pavarur shqiptar. Rendisni katër kërkesat që përmbante platforma e Rilindjes Kombëtare Shqiptare: **4 pikë**

____

____

____

____

16. "Kur në këtë ose atë organ qeveritar pushteti legjislativ bashkohet me pushtetin ekzekutiv, kur nuk ekziston liria, ka rrezik që vetë monarku ose parlamenti të nxjerrë ligje tiranike dhe njëkohësisht t'i verë në zbatim. Liria nuk ekziston dhe atëherë, kur pushteti gjyqësor nuk është i ndarë nga pushteti legjislativ dhe ekzekutiv…"

a) Identifikoni cili prej iluministëve është shprehur në këtë mënyrë. **1 pikë**

____

b) Zbërtheni dy idetë kryesore që iluministi synon të japë në paragrafin e mësipërm. **2 pikë**

- ____
- ____

17. *"Unë e qëllova Franc Ferdinandin dy herë nga një distancë prej 4.5 hapash. Ktheva dorën për të bërë vetëvrasje, por disa policë dhe oficerë më kapën. Ata më morën me vete, për në stacionin e policisë. Unë nuk jam kriminel, por hoqa qafe një njeri të keq. Unë mendova se kjo ishte një gjë e drejtë"… .*

Gavrilo Princip

Kjo vrasje shërbeu si shkëndijë për fillimin e një prej konflikteve më të rëndësishme të shek. XX. Identifikoni ngjarjen dhe nxirrni dy nga shkaqet e fillimit të saj. **3 pikë**

Për cilën ngjarje bëhet fjalë?______________________________

Dy shkaqet: ______________________________

____

____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

18. Programi prej 14 pikash i presidentit Uillson ishte një plan pune për: **1 pikë**

A) Vendosjen dhe ruajtjen e paqes afatgjatë në botë
B) Përcaktimin e dëmshpërblimeve të luftës
C) Zgjerimin e perandorive koloniale
D) Zbatimi i Planit Marshall

19. Partneri kryesor në politikën e jashtme gjatë qeverisjes së Zogut ishte: **1 pikë**

A) Greqia
B) Anglia
C) Italia
D) Jugosllavia

20. Vendosja e regjimit monarkik pas lufte dhe rikthimi i mbretit Zogu I, ishte pjesë përbërëse e programit politik të: **1 pikë**

A) Ballit Kombëtar
B) Lëvizjes së Legalitetit
C) Partisë Komuniste
D) Frontit ANÇ

21. Renditni në rend kronologjik shkëputjen e marrëdhënieve diplomatike/ekonomike të Shqipërisë me vendet e mëposhtme. **1 pikë**

A) Jugosllavi, BS, Kinë
B) BS, Kinë, Jugosllavi
C) Kinë, Jugosllavi, BS
D) Jugosllavi, Kinë, BS

22. Menjëherë pas përfundimit të Luftës së Dytë Botërore, Gjermania e ndarë në katër zona pushtimi, u kthye në një arenë përplasjesh mes Fuqive fituese lidhur me organizimin e brendshëm, zhvillimin ekonomik dhe pozicionimin ndërkombëtar të saj.

Vini në dukje tre nga tiparet kryesore të modelit ekonomik gjerman, që përcaktuan suksesin e ekonomisë gjermane. **3 pikë**

a) ____

____

b) ____

____

c) ____

____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

23. Shekulli XX u karakterizua nga tragjeditë e shkaktuara nga regjimet diktatoriale, të cilat sidomos në Evropë, patën pasoja shumë të rënda njerëzore dhe materiale me një ndikim afatgjatë në historitë e këtyre vendeve. Dy nga vendet që aplikuan totalitarizmin ishin Rusia dhe Gjermania. Plotësoni Diagramin e Venit duke dhënë dy tipare dalluese dhe një veçori të përbashkët midis totalitarizmit në Rusi dhe në Gjermani. **3 pikë**

Totalitarizmi në Rusi ← 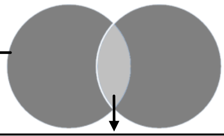 → Totalitarizmi në Gjermani

Tiparet dalluese	**Veçoria e përbashkët**	**Tiparet dalluese**
1.	1.	1.
1.		2.

24. Franca është një nga demokracitë më të konsoliduara në Evropë. Kjo arritje ka qenë rezultat i një procesi që është karakterizuar nga periudha të paqëndrueshmërisë politike dhe shoqërore (mbani parasysh ndërrimet e shpeshta të qeverive, efektet e krizës algjeriane apo lëvizjet studentore të 1968), por edhe nga një vizion politik për kapërcimin e situatave të mësipërme.

Identifikoni dy dallime në aspektin **kushtetues** mes Republikës IV dhe V franceze. **2 pikë**

Republika IV franceze	**Republika V franceze**
1.	1.
2.	2.

25. Më 21 janar 1925 Asambleja Kushtetuese shpalli Republikën Shqiptare dhe në mars të po atij viti u miratua Statuti Themeltar i Republikës, ku Shqipëria përcaktohej si republikë parlamentare. Republika shqiptare, edhe pse **de jure** ishte parlamentare, **de facto** kishte karakterin e një republike presidenciale. Presidenti kontrollonte të gjitha pushtetet. Shpjegoni katër nga mënyrat se si presidenti kontrollonte të gjitha pushtetet. **4 pikë**

- ____
- ____
- ____
- ____

26. Në gusht 1943 në takimin e mbajtur në Mukje morën pjesë përfaqësues të Frontit Nacional Çlirimtar dhe të Ballit Kombëtar.

a) Identifikoni një nga vendimet e marra me miratimin e përfaqësuesve të dy palëve në këtë takim. **1 pikë**

____

____

b) Jepni dy arsyet pse PKSH i hodhi poshtë këtë marrëveshjeje. **2 pikë**

____

____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

27. Për t'ju përgjigjur pyetjes 27 lexoni dokumentet e mëposhtme.

Dokumenti nr. 1 Pjesë nga "Kushtetuta e vitit 1946"

Neni 5: *... Tregtia e jashtme është nën kontrollin e shtetit.*
Neni 9: *Garantohen pronësia private dhe iniciativa private në ekonomi. Garantohet e drejta e trashëgimit të pasurisë private.*
Neni 10: *Toka u takon atyre që e punojnë. Caktohet me ligj kur një institut ose një person që nuk e punon tokën mund të mbetet zot i kësaj toke dhe në ç'masë. Tokat e mëdha për asnjë arsye nuk mund të jenë në duart e privatëve.*
Neni 16. *Të gjithë shtetasve u garantohet liria e ndërgjegjes dhe e besimit. Kisha është e ndarë nga shteti. Komunitetet fetare janë të lira në çështjet e tyre të besimit si edhe në ushtrimin dhe praktikimin e jashtëm të tyre. Ndalohet që Kisha dhe Feja të shpërdoren për qëllime politike. Gjithashtu ndalohen organizatat politike me bazë fetare. Shteti mund të ndihmojë materialisht komunitetet fetare.*
Neni 18. *Të gjithë shtetasve u garantohet liria e fjalës, e shtypit, e organizimit, e mbledhjes, e grumbullimit dhe e manifestimit publik.*
Neni 19. *Toka u jepet në përdorim shoqëror ndërmarrjeve dhe institucioneve shtetërore, kooperativat bujqësore dhe organizatave shoqërore, si dhe në përdorim vetjak shtetasve. Toka jepet në përdorim pa shpërblim. Toka bujqësore mund të përdoret për qëllime të tjera vetëm me pëlqimin e organeve shtetërore përkatëse.*

Dokumenti nr. 2 Pjesë nga "Kushtetuta e vitit 1976"

Neni 16: *Ekonomia e Republikës Popullore Socialiste të Shqipërisë është ekonomi socialiste, që mbështetet në pronën socialiste mbi mjetet e prodhimit. Në Republikën Popullore Socialiste të Shqipërisë nuk ka klasa shfrytëzuese, janë zhdukur dhe ndalohen prona private e shfrytëzimi i njeriut prej njeriut.*
Neni 27: *Tregtia e jashtme është monopol i shtetit. Tregtia e brendshme ushtrohet kryesisht nga shteti, i cili ka nën kontroll çdo veprimtari në këtë fushë. Çmimet e shitjes së produkteve të ndërmarrjeve si edhe çmimet e blerjes së produkteve bujqësore e blegtorale nga shteti caktohen prej tij.*
Neni 28: *Në Republikën Popullore Socialiste të Shqipërisë ndalohet dhënia e koncesioneve, krijimi i shoqërive dhe institucioneve të tjera ekonomike e financiare e të huaja ose të përbashkëta me monopolet dhe me shtetet kapitaliste, borgjeze e revizioniste, si edhe marrja e kredive prej tyre."*
Neni 37: *Shteti nuk njeh asnjë fe dhe përkrah e zhvillon propagandën ateiste për të rrënjosur te njerëzit botëkuptimin materialist shkencor.*

a) Bazuar në dokumentet e mësipërme, nxirrni ndryshimet që solli në Shqipëri kushtetuta e vitit 1976, në krahasim me kushtetutën e vitit 1946, në aspektet e mëposhtme: **3 pikë**

- Në aspektin e pronës:

____

____

- Në aspektin ekonomik:

____

____

- Në aspektin fetar:

____

____

b) Jepni dy nga pasojat që pati për ekonominë shqiptare, zbatimi i kushtetutës së vitit 1976. **2 pikë**

____

____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore

28. Gjatë qëndrimit të tij në krye të vendit, ai u përpoq të rigjallëronte regjimin komunist përmes forcimit të rolit të parlamentit, lirisë së fjalës, dobësimit të rolit të partisë, etj. Këto reforma u ndërmorën nga udhëheqësi komunist: **1 pikë**

A) Brezhnjev
B) Gorbaçov
C) Gomulka
D) Dubçek

29. Ai riktheu demokratët në Shtëpinë e Bardhë, me një sukses të rëndësishëm duke u mbështetur mbi platformën e liberalizmit modern "Kursi i Kufirit të Ri": **1 pikë**

A) Ajzenhauer
B) Regan
C) Klinton
D) Kenedi

30. "Prej Balltikut në Adriatik, një vijë ndarëse është krijuar qartë. Një "Perde e Hekurt", ka rënë në Evropë". Në këtë pasazh, Çërçilli i është referuar: **1 pikë**

A) Vendosjes së komunizmit
B) Vendosjes së nazizmit
C) Luftës së Ftohtë
D) Luftës në Kore

31. Dy shtetet që nuk e njohën qeverinë shqiptare në vitin 1945 ishin: **1 pikë**

A) SHBA dhe Anglia
B) SHBA dhe Franca
C) Anglia dhe Franca
D) Italia dhe BS

32. Një nga figurat më të njohura të iluminizmit evropian dhe jo vetëm, vendosi theksin tek misioni që ka çdo qeveri në mbrojtjen e lirive dhe të të drejtave të qytetarëve. Nëse ajo nuk e realizon këtë mision dhe e shpall veten mbi ligjin, populli ka të drejtë ta rrëzojë atë".
Argumentoni shprehjen e iluministit Xhon Lok: "Qeveria duhet t'i shërbejë shoqërisë". **4 pikë**

____
____
____
____
____
____
____
____
____

FB: Matura Shtetërore 2019 IG: @matura.shteterore